

praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti, no. 1 (2015): 21-26.

DOI: <https://doi.org/10.31498/2225-6407.11.2015.74637>

Zaika, K. O. "Prohnozna model otsiniuvannia rivnia finansovo-ekonomichnoho potentsialu promyslovo-

ho pidpriemstva" [A Forecast Model for Assessing the Level of Financial and Economic Potential of an Industrial Enterprise]. *Enerhozbezrehennia. Enerhetyka. Enerhoaudyt*, no. 2 (2024): 34-46.

DOI: <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2024.02.03>

УДК 658.589:005.21:001.891.3:303.71

JEL: C80; L21; M10; O32; O33

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-7-507-518>

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ: СИСТЕМАТИЧНИЙ ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ ТА БІБЛІОМЕТРИЧНЕ КАРТОГРАФУВАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

©2025 ОСТАЩУК Р. М.

УДК 658.589:005.21:001.891.3:303.71

JEL: C80; L21; M10; O32; O33

Остащук Р. М. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємств: систематичний огляд літератури та бібліометричне картографування глобальних досліджень

Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємств набуває особливої актуальності в умовах динамічного технологічного прогресу, цифрової трансформації та глобалізації. Інновації розглядаються не лише як засіб технологічного оновлення, а як стратегічний ресурс, що визначає конкурентні переваги на національних і глобальних ринках. Водночас, незважаючи на зростання обсягу наукових публікацій, у галузі все ще спостерігається фрагментарність теоретичних підходів та відсутність цілісної картини розвитку дослідницьких парадигм. Систематичний огляд літератури та бібліометричний аналіз дозволяють не лише картографувати науковий ландшафт, а й виявити змістові домінанти, провідні концепції та авторські школи. Метою даного дослідження є виявлення основних тенденцій у стратегічному управлінні інноваційним розвитком підприємств на основі бібліометричного аналізу публікацій у базі Scopus за 1993–2025 рр., а також виокремлення ключових концепцій і теоретичних підходів шляхом систематичного огляду наукової літератури. За результатами аналізу 258 публікацій ідентифіковано п'ять провідних напрямів досліджень: стратегічне управління інноваціями, інноваційний продукт-менеджмент, цифрові інновації, управління організаційними ресурсами та стратегічний технологічний розвиток. Дослідження також висвітлює географічний розподіл наукової активності, найвпливовіші джерела та авторів, що суттєво вплинули на формування академічної традиції у сфері інноваційного стратегування.

Ключові слова: стратегічне управління, інноваційний розвиток, розвиток підприємства, систематичний огляд літератури, бібліометричний аналіз, VOSviewer.

Рис.: 8. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 16.

Остащук Роман Мирославович – аспірант кафедри менеджменту організацій, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: roman.m.ostashchuk@lpnu.ua

UDC 658.589:005.21:001.891.3:303.71

JEL: C80; L21; M10; O32; O33

Ostashchuk R. M. Strategic Management of Enterprise Innovation Development:

A Systematic Literature Review and Bibliometric Mapping of Global Research

Strategic management of enterprise innovation development has become increasingly relevant in the context of rapid technological progress, digital transformation, and globalization. Innovation is no longer perceived merely as a tool for technological advancement but as a strategic resource that determines competitiveness in both national and global markets. Despite the growing volume of academic publications, the field still exhibits a degree of fragmentation in theoretical approaches and lacks a comprehensive understanding of the evolution of research paradigms. A systematic literature review combined with bibliometric analysis provides an opportunity to map the scientific landscape, identify dominant themes, key conceptions, and leading scholarly traditions. The aim of this study is to identify major trends in strategic innovation management at the enterprise level based on a bibliometric analysis of publications indexed in the Scopus database for the period 1993–2025, as well as to distinguish the core conceptual approaches through a systematic review of scholarly literature. The analysis of 258 publications revealed five key research directions: strategic innovation management, innovation product management, digital innovation, organizational resource management, and strategic technological development. The study also highlights the geographical distribution of scientific activity, as well as the most influential authors and publications that have shaped the academic tradition in the field of innovation-oriented strategic management.

Keywords: strategic management, innovative development, enterprise development, systematic literature review, bibliometric analysis, VOSviewer.

Fig.: 8. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 16.

Ostashchuk Roman M. – Postgraduate Student of the Department of Management of Organizations, National University «Lviv Polytechnic» (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: roman.m.ostashchuk@lpnu.ua

У сучасному економічному просторі все різноманітніше проявляються тенденції зростаючої конкуренції, динамічних технологічних змін і глобалізації, які суттєво трансформують підходи до управління розвитком підприємств. За таких умов особливої ваги набуває формування довгострокових стратегій, орієнтованих на інноваційність, гнучкість і стійкість. Еволюція виробничих, організаційних і цифрових процесів вимагає не лише модернізації традиційних управлінських практик, а й переосмислення самої парадигми інноваційної діяльності. Інновації вже давно вийшли за межі технічного прогресу та стали центральним елементом стратегічного планування, що забезпечує конкурентні переваги в умовах невизначеності та високої мінливості ринків.

Метою даного дослідження є виявлення основних тенденцій у стратегічному управлінні інноваційним розвитком підприємств на основі бібліометричного аналізу публікацій у базі Scopus за 1993–2025 рр., а також виокремлення ключових концепцій і теоретичних підходів шляхом систематичного огляду наукової літератури.

У процесі дослідження стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств доцільно поєднувати як якісний, так і кількісний підходи до аналізу наукових джерел. Систематичний огляд літератури, який є якісним методом, дозволяє здійснити глибоке змістовне осмислення наукових праць, виокремити ключові концепції, теоретичні підходи та ідейні напрями в академічному дискурсі. Основною перевагою цього методу є можливість встановлення логіки розвитку знань у певній галузі, виявлення міждисциплінарних зв'язків і прогалин у дослідженнях. Натомість бібліометричний аналіз, що належить до кількісних методів, ґрунтується на обробці статистичних показників публікаційної активності (кількість статей, цитувань, індексів впливу тощо) та дозволяє об'єктивно оцінити динаміку досліджень, наукові центри впливу та структуру авторських мереж. Обидва методи мають взаємодоповнювальний характер, тому в даній статті вони застосовуватимуться по чергові: спершу буде представлено результати систематичного огляду літератури, а далі – результати бібліометричного аналізу, виконаного з використанням інструментарію VOSviewer. Така послідовність дозволяє поєднати глибинне теоретичне узагальнення з емпіричним картографуванням наукового поля.

Формування стратегій інноваційного розвитку підприємств спирається на широкий спектр теоретичних концепцій, кожна з яких репрезентує окремий підхід до розуміння природи інновацій та механізмів їх реалізації. В основі ресурсно-оріє-

єнтованої парадигми лежить ідея про те, що джерелом сталих конкурентних переваг виступають унікальні, важко відтворювані ресурси та організаційні компетенції. Цей підхід отримав ґрунтовне теоретичне обґрунтування у працях Дж. Барні (J. Barney, 1991) [1] та подальший розвиток у роботі Д. Тіса (D. J. Teece, 2010) [2], де було підкреслено стратегічне значення знань, технологій і здатності до їх комерціалізації. Прикладами ефективного застосування даної концепції є інноваційні моделі розвитку компаній Apple та Samsung, які вибудовують свої конкурентні стратегії на основі власних патентів, дизайну та екосистем.

Концепція відкритих інновацій, запропонована Г. Чесброу (H. Chesbrough, 2003) [3], здійснила радикальний зсув у розумінні джерел інноваційної активності. На відміну від традиційних моделей, вона підкреслює необхідність інтеграції як внутрішніх, так і зовнішніх знань у процес створення нових продуктів і послуг. Такий підхід особливо актуальний для підприємств, що прагнуть підвищити інноваційний потенціал шляхом співпраці з університетами, стартапами та іншими партнерами. Прикладом цього є стратегія «Connect + Develop» компанії Procter & Gamble, яка ілюструє переваги інноваційної відкритості для великого бізнесу.

Концепція інновацій бізнес-моделей, обґрунтована А. Остервалдером і Ю. Пінье (A. Osterwalder, Y. Pigneur, 2010) [4], пропонує аналіз стратегій підприємств крізь призму трансформації способів створення, доставки та захоплення цінності. Такий підхід дозволяє розглядати інновації не лише як технічні чи продуктові нововведення, а як зміни в логіці ведення бізнесу. Прикладами практичної реалізації цієї концепції є компанії Netflix і Uber, які через зміну бізнес-моделі суттєво трансформували відповідні галузі.

У межах теорії деструктивних інновацій, сформульованої К. Крістенсенем (C. Christensen, 1997) [5], акцент робиться на інноваціях, які спочатку можуть здаватися малозначущими або недосконалими, однак з часом витісняють усталені технології та гравців із ринку. Така модель інноваційного прориву пояснює багато прикладів трансформацій у різних індустріях. Зокрема, масове впровадження цифрових фотоапаратів привело до краху фотоплівкової індустрії, втіленої у прикладі компанії Kodak.

Ідеї про системний характер інноваційних процесів отримали розвиток у межах концепцій національних і регіональних інноваційних систем, запропонованих К. Фріменом (C. Freeman, 1987) [6] та Б.-А. Лундвалем (B.-Å. Lundvall, 1992) [7]. У фокусі таких підходів – взаємодія між науко-

вими установами, державою, бізнесом і споживачами, що забезпечує інституційне підґрунтя для інноваційної активності. Прикладами реалізації системного підходу є інноваційна політика Південної Кореї та інфраструктура Кремнієвої долини, де створено умови для ефективної циркуляції знань та капіталу.

Концепція життєвого циклу інновацій, запропонована Дж. Уттербеком і В. Абернеті (J. M. Utterback, W. J. Abernathy, 1975) [8], дозволяє простежити послідовні етапи розвитку інновації – від її зародження, через фазу прискореного зростання, до стагнації або витіснення. Такий підхід є особливо корисним для стратегічного прогнозування та планування інноваційних портфелів. Ілюстрацією служить еволюція мобільних телефонів: від перших аналогових моделей – до сучасних смартфонів із вбудованими цифровими екосистемами.

Окрему увагу в сучасному науковому дискурсі займає клієнтоорієнтована модель інновацій, запропонована фон Е. Хіппелем (E. von Hippel, 1986) [9], відповідно до якої інновації часто ініціюються самими користувачами, а не лише розробниками. Такий підхід особливо актуальний у контексті масової кастомізації, цифрових спільнот і платформ для спільного творення. Яскравими прикладами є платформи LEGO Ideas або численні стартапи, засновані на ідеях кінцевих споживачів.

У сучасному науковому дискурсі стратегічного управління інноваціями виокремлюються кілька провідних напрямів, що формують нові парадигми розвитку підприємств у цифрову епоху. Одним із центральних векторів є цифрова трансформація, яка розглядається не лише як технологічне оновлення, а як глибока структурна зміна бізнес-моделей, організаційної культури та стратегічних підходів. Дослідження К. S. R. Warner і М. Wäger (2019) [10] акцентує на необхідності формування динамічних здібностей, що дозволяють підприємствам ефективно адаптуватися до технологічних зрушень. Автори наголошують на критичному значенні таких чинників, як стратегічна гнучкість, здатність до експериментування та швидке масштабування інновацій. Особлива увага надається інтеграції новітніх технологій, зокрема штучного інтелекту та блокчейн-рішень, що виступають інфраструктурним підґрунтям для цифрових стратегій. Своєю чергою, G. Vial (2019) [11] пропонує розглядати цифрову трансформацію як глибинний стратегічний зсув, що змінює природу взаємодії між внутрішніми процесами організації та її зовнішнім середовищем. Автор виділяє корпоративну культуру як вирішальний чинник успішності цифрових інновацій, наголошуючи, що

без трансформації ментальних моделей і управлінських практик технологічні зміни залишаються поверхневими.

Іншим впливовим напрямом є дослідження відкритих інновацій та інноваційних екосистем, що набули поширення в умовах розширеної взаємодії між компаніями, науковими установами, стартапами та громадськими структурами. Н. Chesbrough (2024) [3] у своїй роботі підкреслює, що малі та середні підприємства мають значні переваги від інтеграції в такі відкриті мережі, зокрема через співпрацю з університетами, венчурними лабораторіями та зовнішніми дослідницькими партнерами. Це дозволяє зменшити витрати на розробку інновацій і підвищити шанси на успішну комерціалізацію. У новітньому дослідженні Bogers M., Foss N. J., Lyngsie J. (2018) [12] наголошується на переході до стратегій, орієнтованих на екосистеми, які забезпечують не лише обмін знаннями, а й спільне створення цінності. Автори відзначають, що такі стратегії є особливо ефективними в умовах швидких змін, коли гнучкість і відкритість до зовнішніх ідей стають вирішальними чинниками виживання.

Ще одним суттєвим вектором є стратегічна інтеграція принципів сталого розвитку, що охоплює економічні, екологічні та соціальні виміри інноваційної діяльності. Дослідження Bocken N. M. P., Geradts T. H. J. (2019) [13] доводить, що інноваційні бізнес-моделі повинні враховувати критерії ESG (*Environmental, Social and Governance*), оскільки лише такий підхід забезпечує довгострокову життєздатність та стійкість підприємства. У фокусі дослідження – взаємозв'язок між екологічними інноваціями, етичним управлінням і конкурентоспроможністю на глобальному ринку. Практики циркулярної економіки, повторного використання ресурсів, а також зменшення екологічного сліду стають невід'ємною складовою стратегічного мислення компаній нового покоління.

У контексті управління знаннями та людськими ресурсами домінують дослідження, що підкреслюють значущість нематеріальних активів як основи інноваційної здатності організацій. Зокрема, Scuotto V., Magni D., Garcia-Perez A., Pironti M. (2024) [14] аналізують способи накопичення, трансферу та використання знань в епоху цифрових технологій. Результати дослідження вказують на те, що підприємства, які інвестують у безперервне навчання персоналу, розвиток компетенцій і культуру відкритого обміну знаннями, демонструють вищий рівень інноваційної активності. Таким чином, ефективна стратегія розвитку людського капіталу розглядається як ключова умова сталого впровадження інновацій.

Бібліометричний аналіз. З метою узагальнення значних обсягів даних за темою дослідження для представлення стану інтелектуальної структури та нових тенденцій проведемо бібліометричний аналіз. Обґрунтування його використання полягає в необхідності рецензування досить широкої області при використанні об'ємного набору даних, що унеможливає обробку масиву вручну. Методологічною основою для використання стали праці науковців Кучер А. та Кучер Л. [15] та Страпчук С. і Страпчук О. [16]. Завданням дослідження є встановлення обсягу публікацій за тематикою, визначення впливових журналів та авторів, інтелектуальна структура дослідження та майбутні вектори розвитку.

На момент проведення дослідження (початок липня 2025 р.) у базі Scopus за пошуковим запитом (TITLE-ABS-KEY ("innovation management") AND TITLE-ABS-KEY (strategic) AND TITLE-ABS-KEY (enterprises)) AND (EXCLUDE (AFFILCOUNTRY, "Russian Federation")) було знайдено 258 документів. Огляд наукових публікацій у цій галузі виявив постійне зростання інтересу до теми, особливо протягом останнього десятиліття. У дослідженні враховано 258 публікацій, що охоплюють період з початку 1990-х до сьогодення. Пік публікаційної активності припав на 2024 рік, коли тема стратегічного управління інноваціями отримала найширше представлення в академічному середовищі. У числі найвпливовіших робіт – фундаментальні праці, які заклали методологічну основу сучасного підходу до інноваційної стратегії: зокрема, дослідження бізнес-моделей як

ключового елементу інноваційної екосистеми та аналіз трансформаційних процесів в епоху цифрових технологій.

У динаміці по роках прослідковується зростання кількості документів, яке досягло свого пікового значення за період у 2024 році на позначці 33 документи, що є свідчення зростання актуальності обраної тематики в наукових колах світових дослідників (рис. 1).

Рис. 2 демонструє топ-10 наукових журналів, що найчастіше публікують матеріали з тематики стратегічного управління інноваціями підприємств за даними бази Scopus. Найбільше публікацій зосереджено у *Міжнародному журналі технологічного менеджменту* (9), *Азійському журналі технологічних інновацій* (6) та виданні *Сталий розвиток Швейцарії* (6).

Представлені журнали охоплюють як загальноекономічні питання, так і спеціалізовані аспекти інноваційного та екологічного менеджменту.

Рис. 3 відображає розподіл типів наукових документів за тематикою «Стратегічне управління інноваціями підприємств» у базі Scopus. Найбільшу частку складають статті у рецензованих журналах (63 %), що підкреслює переважання фундаментальних і прикладних досліджень. Другу за обсягом групу формують матеріали конференцій (18%), за ними – розділи книг (6 %) та різні типи оглядових і аналітичних публікацій, кожна з яких не перевищує 4% загальної кількості.

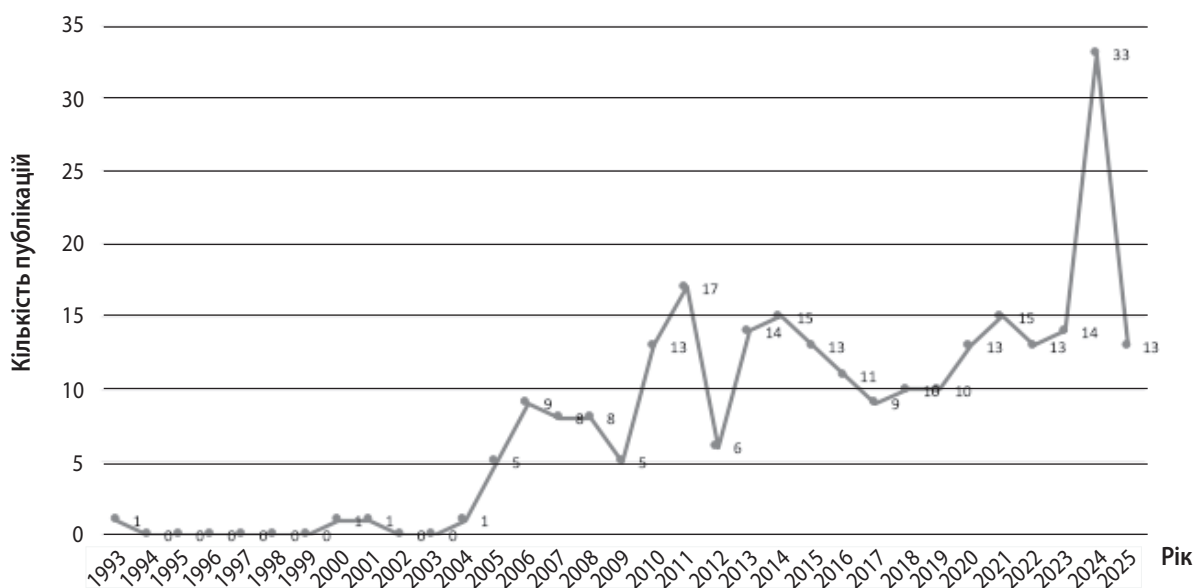

Рис. 1. Динаміка публікаційної активності за зв'язним пошуковим запитом «Стратегічне управління інноваціями підприємств» за 1993–2025 рр.

Джерело: побудовано на основі даних бази Scopus.

Рис. 2. Топ-10 наукових журналів за зв'язаним пошуковим запитом «Стратегічне управління інноваціями підприємств»

Джерело: побудовано на основі даних бази Scopus.

Рис. 3. Структура документів, що аналізувалися за зв'язаним пошуковим запитом «Стратегічне управління інноваціями підприємств» за 1993–2025 рр.

Джерело: побудовано на основі даних бази Scopus.

У регіональному аспекті найбільшу активність демонструють наукові спільноти Китаю, Німеччини та США, що пов'язано як із масштабами національних інноваційних політик, так і з високою концентрацією наукових центрів (рис. 4).

Серед наукових установ, які активно досліджують питання стратегічного управління інноваціями підприємств, провідну позицію посідає Чжецзянський університет із вісьмома публікаціями (рис. 5). Його дослідницька активність суттєво випереджає решту закладів, зокрема Університет

Цінхуа та Університет Лаппеенранта, які мають по п'ять праць. До групи лідерів також входять європейські технічні університети та бізнес-школи, що свідчить про інтенсивний інтерес до тематики як у технічному, так і в управлінському академічному середовищі.

Український науковий доробок представлений передусім дослідженнями, проведеними у провідних університетах, серед яких – Київський національний університет технологій та дизайну (автор Л. Ганущак-Єфименко) (табл. 1).

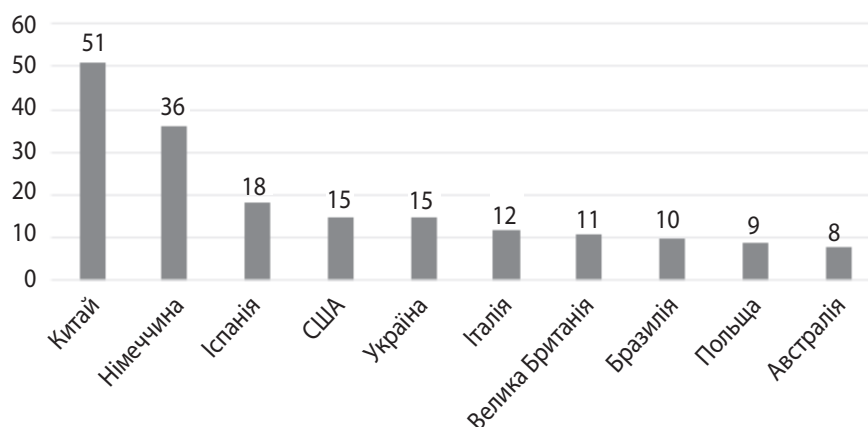

Рис. 4. Кількість публікацій відповідно до країни, з якою пов'язаний автор за зв'язним пошуковим запитом «Стратегічне управління інноваціями підприємств» за період 1993–2025 рр.

Джерело: побудовано на основі даних бази Scopus.

Рис. 5. Кількість документів відповідно до організації, з якою пов'язаний автор за зв'язним пошуковим запитом «Стратегічне управління інноваціями підприємств» за період 1993–2025 рр.

Джерело: побудовано на основі даних бази Scopus.

Основними тематичними пріоритетами є цифрова трансформація, управління знаннями, сталий розвиток та інноваційна стійкість підприємств до зовнішніх викликів.

У період 1993–2025 рр. спостерігається нерівномірний розподіл кількості документів, що стосуються тематики «Стратегічне управління інноваціями підприємств», між різними галузями знань (рис. 6). Найбільший обсяг матеріалів зафіксовано у сфері бізнесу, менеджменту та бухгалтерського обліку – 151 документ. Досить активно ця тематика розроблялася також у галузях інженерії (65), комп'ютерних наук (63), соціальних наук (60) та економіки з елементами економетрики та фінансів (57). Дослідження також охоплювали сфери ухвалення

рішень, екології, енергетики та психології, хоча з помітно меншою інтенсивністю. У технічних, природничих і гуманітарних дисциплінах кількість відповідних публікацій була незначною. Такий розподіл засвідчує переважну зосередженість інтересу на управлінських і міждисциплінарних підходах до вивчення інноваційних процесів на рівні підприємств.

У табл. 2 наведено десять найбільш цитованих наукових документів, що стосуються тематики стратегічного управління інноваціями підприємств.

Найвищий рівень цитування має публікація D. J. Teece «Business Models, Business Strategy and Innovation», опублікована у 2010 р. у журналі Long Range Planning – 5405 цитувань. Другою за популярністю є стаття Warner і Wäger (2019), присвяче-

Рейтинг авторів за кількістю публікацій за тематикою стратегічного управління інноваціями підприємств в базі Scopus

Автор	Кількість публікацій	Приналежність автора до навчального закладу, міста та країни
Чень Джин	4	Школа економіки та менеджменту Університету Цінхуа, Пекін, Китай
Рорбек Рене	3	Бізнес-школа EDHEC, Рубе, Франція
Інь Сімін	3	Університет Цінхуа, Пекін, Китай
Ахмад Нур Хазліна	2	Університет Святих Малайзії, Мінден, Малайзія
Бауернгансль Томас	2	Інститут Фраунгофера з виробничої інженерії та автоматизації IPA, Штутгарт, Німеччина
Дулі Лоуренс	2	Бізнес-школа Коркського університету (CUBS), Корк, Ірландія
Ганущак-Єфименко Л. М.	2	Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна
Герліц Лайма	2	Вища школа Вісмара, Вісмар, Німеччина

Джерело: побудовано на основі даних бази Scopus.

Рис. 6. Кількість документів відповідно до предметної області знань за зв'язаним пошуковим запитом «Стратегічне управління інноваціями підприємств» за період 1993–2025 рр.

Джерело: побудовано на основі даних бази Scopus.

на цифровій трансформації та стратегічному оновленню. У публікаціях переважають статті, зосереджені на динамічних можливостях, інноваційній активності малих і середніх підприємств, стратегічному передбаченні, а також розробці нових продуктів у специфічних контекстах (наприклад, сімейних фірм). Серед джерел також є монографія – книга «Застосування інновацій» (2009), що входить

до списку з високим рівнем цитування. Загалом публікації охоплюють період з 2006 по 2019 роки та публікувалися у провідних міжнародних виданнях з інноваційного менеджменту, стратегічного планування та управління технологіями. Це свідчить про сталий науковий інтерес до теми та її актуальність у міждисциплінарному середовищі.

Топ-10 найчастіше цитованих документів за темою дослідження

Назва та тип документа	Автор(-и)	Журнал, книга	Рік	Кількість цитувань
Бізнес-моделі, бізнес-стратегія та інновації – стаття	Teece D. J.	Довгострокове планування	2010	5405
Розбудова динамічних можливостей для цифрової трансформації: постійний процес стратегічного оновлення – стаття	Warner K. S. R., Wäger M.	Довгострокове планування	2019	1804
Дослідницькі нотатки та коментарі щодо інноваційної практики та її впливу на ефективність малих і середніх підприємств (МСП) у виробничому секторі: погляд, заснований на ресурсах – огляд	Terziovski M.	Журнал стратегічного менеджменту	2010	674
Внесок стратегічного передбачення у цінність: висновки емпіричного дослідження великих європейських компаній – стаття	Rohrbeck R., Schwarz J. O.	Технологічне прогнозування та соціальні зміни	2013	183
Цілісні інновації: нова парадигма інновацій – стаття	Chen J., Yin X., Mei L.	Міжнародний журнал досліджень інновацій	2018	178
Застосування інновацій – книга	O'Sullivan D., Dooley L.	Застосування інновацій	2009	178
Методологія управління ризиками проєктів для малих фірм – стаття	Marcelino-Sádaba S., Pérez-Ezcurdia A., Echeverría Lazcano A. M., Villanueva P.	Міжнародний журнал управління проєктами	2014	165
Стратегічні інновації та розробка нових продуктів у сімейних фірмах: емпірично обґрунтована теоретична база – огляд	Cassia, L., De Massis, A., Pizzurno, E.	Міжнародний журнал підприємницької поведінки та досліджень	2012	154
Пов'язування стратегії технологічних інновацій, інтелектуального капіталу та ефективності технологічних інновацій у виробничих малих і середніх підприємствах – стаття	Verbano C., Crema M.	Аналіз технологій та стратегічне управління	2016	87
Корпоративне передбачення: інтеграція майбутнього бізнес-середовища в інновації та стратегію – огляд	Ruff F.	Міжнародний журнал управління технологіями	2006	82

Джерело: побудовано на основі даних бази Scopus.

Для проведення бібліометричного дослідження відібрано 258 публікацій з бази Scopus, в яких за назвою статті, ключовим словам та анотацією з допомогою програмного продукту VOSviewer було виокремлено 1485 ключових слів. Подальша деталізація відбору з частотою повторень в п'ять разів дозволила отримати 58 словосполучень порогових значень, що поділилися на 5 кластерів (табл. 3).

Ключові поняття у сфері стратегічного управління інноваціями підприємств згруповано в п'ять кластерів, що відображають основні напрямки наукових досліджень у цій тематиці. Пер-

ший кластер охоплює поняття, пов'язані з бізнесом, підприємництвом, конкурентоспроможністю та інноваційною стратегією – він репрезентує фокус на інтеграції інновацій у бізнес-моделі та управлінські практики. Другий кластер зосереджений на питаннях розробки нових продуктів, дизайн-мисленні, маркетингу та управлінні дослідженнями та розробками, що вказує на прикладну складову інноваційної діяльності. Третій кластер охоплює управління ресурсами, знаннями, персоналом і наукою, акцентуючи увагу на внутрішніх організаційних механізмах. У четвертому кластері ключовими є поняття цифрової трансформації, відкритих

**Кластеризація ключових понять за інтелектуальною картою теми
«Стратегічне управління інноваціями підприємств»**

Номер кластера	Кількість слів, словосполучень	Значення	Узагальнена назва
Кластер 1, червоний	15	Бізнес, бізнес-модель, конкуренція, динамічні можливості, підприємництво, Індустрія 4.0, інноваційна активність, інноваційна стратегія, менеджмент, виробництво, продуктові інновації, стратегія	Стратегічне управління інноваціями в бізнесі
Кластер 2, зелений	14	Комерція, дизайн мислення, інженерні дослідження, індустриальний менеджмент, інформаційні технології, інноваційний менеджмент, життєвий цикл, маркетинг, розвиток нового продукту, розробка дизайну продукту, управління дослідженнями та розробками, проєктний менеджмент, спільноти та інституції	Інноваційний продукт – менеджмент та розробка
Кластер 3, синій	11	Управління ресурсами підприємства, планування ресурсів підприємства, управління персоналом, інформаційний менеджмент, управління знаннями, управління наукою, менеджери, продажі, стратегічне планування, сталий розвиток	Управління організаційними ресурсами
Кластер 4, жовтий	10	Штучний інтелект, конкуренція, переваги конкуренції, цифрова трансформація, відкриті інновації, організаційні зміни, дослідження та розвиток, малі та середні підприємства, продуктивність інновацій	Цифрові інновації та конкурентні переваги
Кластер 5, фіолетовий	7	Промисловість, інновації, мульткультурне підприємництво, стратегічний підхід, стратегічний менеджмент, сталість, технологічний менеджмент	Стратегічний технологічний розвиток

Джерело: побудовано автором за допомогою програмного продукту VOSviewer.

інновацій, ІШ та продуктивності, що формують поле цифрової конкурентоспроможності. П'ятий кластер репрезентує стратегічний і технологічний вимір, включно зі сталістю, технологічним менеджментом і міжкультурним підприємництвом. Загалом така кластеризація демонструє багаторівневий і міждисциплінарний характер досліджень у сфері інноваційного розвитку підприємств.

У результаті отримана бібліографічна карта, яка демонструє взаємозв'язки між угрупованнями ключових слів, що позначені відповідними кольорами (рис. 7).

Інтелектуальна карта відображає ключові напрями розвитку досліджень у сфері стратегічного інноваційного управління підприємствами за 1993–2025 рр. Візуалізація демонструє взаємозв'язки між основними поняттями, серед яких домінують «innovation management», «innovation» і «strategic planning». Виділено кілька тематичних кластерів, що охоплюють питання ін-

новаційних процесів, сталого розвитку, конкурентоспроможності, управління знаннями та організаційних змін. Така структура свідчить про міждисциплінарний характер досліджень і формування комплексного наукового підходу до стратегічного управління інноваціями в умовах динамічного зовнішнього середовища.

Наукова карта відображає еволюцію дослідницьких акцентів за кольоровою шкалою, де жовті вузли позначають новіші теми, а сині – раніше досліджувані (рис. 8).

У центрі залишаються сталі поняття «innovation management» та «innovation», тоді як терміни на зразок «Industry 4.0», «open innovation», «sustainability» і «human resource management» демонструють зростаючий науковий інтерес у пізніші роки, що свідчить про адаптацію інноваційної тематики до сучасних викликів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження виявило основні тенденції у сфері стратегічного управління інновацій-

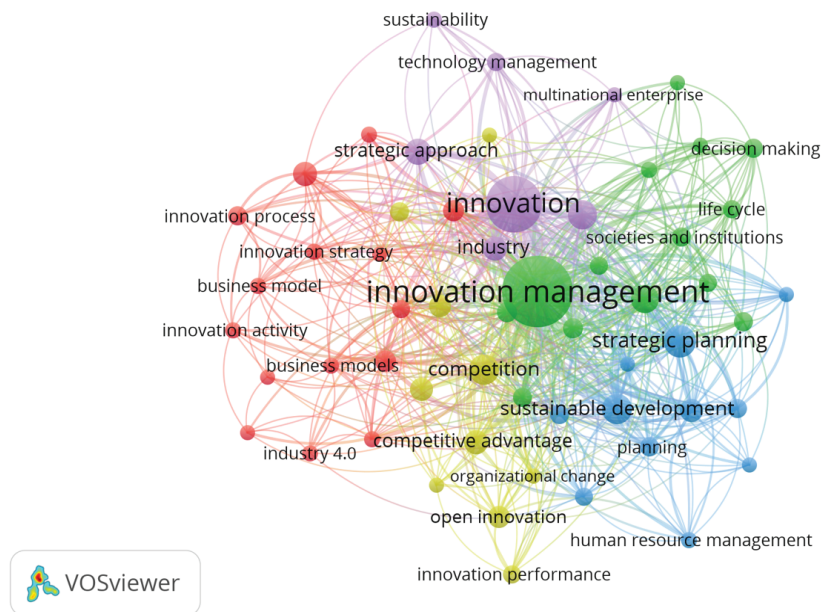

Рис. 7. Інтелектуальна структура досліджень за ключовими словами з теми «Стратегічне інноваційне управління підприємствами» за 1993–2025 рр.

Джерело: побудовано на основі даних бази Scopus.

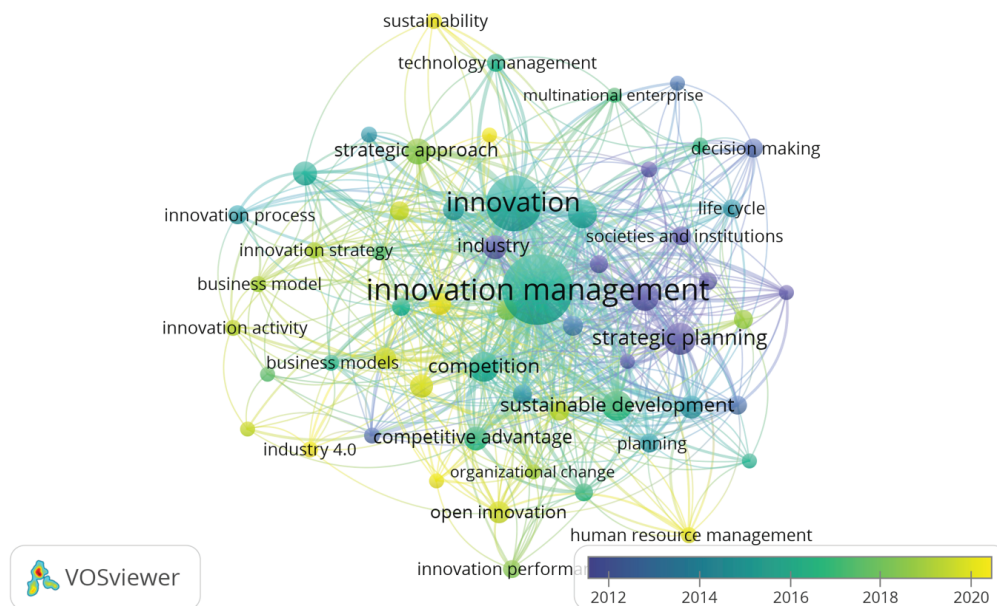

Рис. 8. Темпоральна структура ключових понять у дослідженнях зі стратегічного інноваційного управління підприємствами за 2012–2020 рр.

Джерело: побудовано на основі даних бази Scopus.

ним розвитком підприємств, що охоплюють як теоретичні, так і прикладні аспекти. Визначено п'ять провідних напрямів наукового аналізу: стратегічне управління інноваціями, продукт-менеджмент, управління ресурсами, цифрові інновації та технологічний розвиток. Серед найбільш цитованих джерел виокремлюються праці, присвячені біз-

нес-моделям (Teese D. J., 2010) та цифровій трансформації (Warner, 2019), що свідчить про стійкий інтерес наукової спільноти до проблем адаптації підприємств до технологічних змін. На емпіричному рівні встановлено зростання публікаційної активності, що досягло максимуму у 2024 році. Провідними країнами в цій тематиці є Китай, Ні-

меччина та США. Україна представлена окремими дослідженнями, зокрема авторами Київського національного університету технологій та дизайну.

Водночас виявлено кілька суттєвих прогалин. Недостатньо розроблено питання взаємодії соціальних інновацій із корпоративними стратегіями, а також обмежено досліджено трансформацію інноваційних процесів в умовах криз, що особливо актуально для регіонів із підвищеним рівнем невизначеності.

З огляду на це, обґрунтовано необхідність подальшого розвитку теоретичних моделей стратегічного управління інноваціями та дослідження їхньої адаптивності до зовнішніх викликів. Особливу увагу слід приділити аналізу інноваційних практик в умовах дестабілізації, а також розробці нових методологічних підходів, здатних забезпечити точнішу оцінку ефективності інноваційних стратегій у динамічному середовищі. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Barney J. Firm Resources and Sustained Competitive Advantage. *Journal of Management*. 1991. Vol. 17. Iss. 1. P. 99–120.
DOI: <https://doi.org/10.1177/014920639101700108>
2. Teece D. J. Business Models, Business Strategy and Innovation. *Long Range Planning*. 2010. Vol. 43. Iss. 2–3. P. 172–194.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.lrp.2009.07.003>
3. Chesbrough H. Open Innovation: Accomplishments and Prospects for the Next 20 Years. *California Management Review*. 2024. Vol. 67. Iss. 1. P. 164–180.
DOI: <https://doi.org/10.1177/00081256241273964>
4. Osterwalder A., Pigneur Y. Business Model Generation: A Handbook for Visionaries, Game Changers, and Challengers. Hoboken : Wiley, 2010. 288 p.
5. Christensen C. M. The Innovator's Dilemma: When New Technologies Cause Great Firms to Fail. Boston : Harvard Business Review Press, 1997. 256 p.
6. Freeman C. Technology, Policy and Economic Performance: Lessons from Japan. London : Pinter Publishers, 1987. 155 p.
7. Lundvall B.-Å. National Systems of Innovation: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning. London : Pinter Publishers, 1992. 404 p.
8. Utterback J. M., Abernathy W. J. A Dynamic Model of Process and Product Innovation. *Omega*. 1975. Vol. 3. Iss. 6. P. 639–656.
DOI: [https://doi.org/10.1016/0305-0483\(75\)90068-7](https://doi.org/10.1016/0305-0483(75)90068-7)
9. Von Hippel E. Lead Users: A Source of Novel Product Concepts. *Management Science*. 1986. Vol. 32. Iss. 7. P. 791–805.
DOI: <https://doi.org/10.1287/mnsc.32.7.791>
10. Warner K. S. R., Wäger M. Building dynamic capabilities for digital transformation: An ongoing process of strategic renewal. *Long Range Planning*. 2019. Vol. 52. Iss. 3. P. 326–349.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.lrp.2018.12.001>

11. Vial G. Understanding Digital Transformation: A Review and a Research Agenda. *The Journal of Strategic Information Systems*. 2019. Vol. 28. Iss. 2. P. 118–144.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jsis.2019.01.003>
12. Bogers M., Foss N. J., Lyngsie J. The “human side” of open innovation: The role of employee diversity in firm-level openness. *Research Policy*. 2018. Vol. 47. P. 218–231.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.respol.2017.10.012>
13. Bocken N. M. P., Geradts T. H. J. Barriers and drivers to sustainable business model innovation: Organization design and dynamic capabilities. *Long Range Planning*. 2019. Vol. 53. Iss. 4.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.lrp.2019.101950>
14. Scuotto V., Magni D., Garcia-Perez A., Pironti M. The impact of innovation failure: Entrepreneurship adversity or opportunity? *Technovation*. 2024. Vol. 131. Iss. 1.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.technovation.2023.102944>
15. Kucher A., Kucher L. Development of a sustainable circular agricultural economy: a bibliometric analysis. In R. Diakon, A. Kucher, M. Heldak (Eds.). *Sustainable Development and Circular Economy: Trends, Innovations, Prospects*. Riga : Baltija Publishing, 2024. P. 24–50.
DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-390-3>
16. Strapchuk S., Strapchuk O. Financing sustainable development and the circular economy: essence, sources and bibliometric landscape. *Journal of Innovations and Sustainability*. 2024. Vol. 8. No. 3.
DOI: <https://doi.org/10.51599/is.2024.08.03.02>

REFERENCES

- Barney, J. “Firm Resources and Sustained Competitive Advantage”. *Journal of Management*, vol. 17, no. 1 (1991): 99-120.
DOI: <https://doi.org/10.1177/014920639101700108>
- Bocken, N. M. P., and Geradts, T. H. J. “Barriers and drivers to sustainable business model innovation: Organization design and dynamic capabilities”. *Long Range Planning*, vol. 53, no. 4 (2019).
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.lrp.2019.101950>
- Bogers, M., Foss, N. J., and Lyngsie, J. “The “human side” of open innovation: The role of employee diversity in firm-level openness”. *Research Policy*, vol. 47 (2018): 218-231.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.respol.2017.10.012>
- Chesbrough, H. “Open Innovation: Accomplishments and Prospects for the Next 20 Years”. *California Management Review*, vol. 67, no. 1 (2024): 164-180.
DOI: <https://doi.org/10.1177/00081256241273964>
- Christensen, C. M. *The Innovator's Dilemma: When New Technologies Cause Great Firms to Fail*. Boston: Harvard Business Review Press, 1997.
- Freeman, C. *Technology, Policy and Economic Performance: Lessons from Japan*. London: Pinter Publishers, 1987.
- Kucher, A., and Kucher, L. “Development of a sustainable circular agricultural economy: a bibliometric

- analysis". In *Sustainable Development and Circular Economy: Trends, Innovations, Prospects*, 24-50. Riga: Baltija Publishing, 2024.
DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-390-3>
- Lundvall, B.-A. *National Systems of Innovation: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning*. London: Pinter Publishers, 1992.
- Osterwalder, A., and Pigneur, Y. *Business Model Generation: A Handbook for Visionaries, Game Changers, and Challengers*. Hoboken: Wiley, 2010.
- Scuotto, V. et al. "The impact of innovation failure: Entrepreneurship adversity or opportunity?" *Technovation*, vol. 131, no. 1 (2024).
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.technovation.2023.102944>
- Strapchuk, S., and Strapchuk, O. "Financing sustainable development and the circular economy: essence, sources and bibliometric landscape". *Journal of Innovations and Sustainability*, vol. 8, no. 3 (2024).
DOI: <https://doi.org/10.51599/is.2024.08.03.02>
- Teece, D. J. "Business Models, Business Strategy and Innovation". *Long Range Planning*, vol. 43, no. 2-3 (2010): 172-194.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.lrp.2009.07.003>
- Utterback, J. M., and Abernathy, W. J. "A Dynamic Model of Process and Product Innovation". *Omega*, vol. 3, no. 6 (1975): 639-656.
DOI: [https://doi.org/10.1016/0305-0483\(75\)90068-7](https://doi.org/10.1016/0305-0483(75)90068-7)
- Vial, G. "Understanding Digital Transformation: A Review and a Research Agenda". *The Journal of Strategic Information Systems*, vol. 28, no. 2 (2019): 118-144.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jsis.2019.01.003>
- Von Hippel, E. "Lead Users: A Source of Novel Product Concepts". *Management Science*, vol. 32, no. 7 (1986): 791-805.
DOI: <https://doi.org/10.1287/mnsc.32.7.791>
- Warner, K. S. R., and Wager, M. "Building dynamic capabilities for digital transformation: An ongoing process of strategic renewal". *Long Range Planning*, vol. 52, no. 3 (2019): 326-349.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.lrp.2018.12.001>

Науковий керівник – Гвоздь М. Я.,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри менеджменту організацій

НУ «Львівська політехніка»

УДК 330:658.339

JEL: M12; O32

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-7-518-526>

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДІВ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНОЮ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

©2025 НАЙЧУК-ХРУЩ М. Б., РОМАНЮК В. М.

УДК 330:658.339

JEL: M12; O32

Найчук-Хрущ М. Б., Романюк В. М. Класифікація видів інноваційного менеджменту в системі управління міжнародною інноваційною діяльністю

У статті досліджено теоретико-методологічні засади інноваційного менеджменту в контексті міжнародної інноваційної діяльності та здійснено його класифікацію за основними критеріями. У роботі обґрунтовано актуальність теми, що зумовлена глобальними трансформаційними процесами, прискореним технологічним розвитком, цифровізацією та змінами в міжнародному інноваційному середовищі. Встановлено, що ефективне управління інноваційною діяльністю є критично важливим чинником для забезпечення конкурентоспроможності підприємств і країн загалом, особливо в умовах невизначеності, кризи та війни. Особливу увагу приділено аналізу сучасних наукових публікацій, що висвітлюють ключові тренди розвитку інноваційного менеджменту у 2023–2024 роках. Визначено перспективні напрямки досліджень у галузі інновацій: цифрова трансформація, стійкість, інноваційні екосистеми, штучний інтелект, соціальні інновації. Виявлено, що використання генеративного штучного інтелекту (GenAI) вже сьогодні істотно впливає на ефективність інноваційних процесів, зокрема у фазі ідеації. Також розглянуто новітні підходи до кооперативного управління інноваційними екосистемами, запропоновані у світовій науковій літературі. У роботі запропоновано розгорнуту класифікацію видів інноваційного менеджменту за сімома групами ознак: за характером інноваційної діяльності, рівнем залучення ресурсів, підходами до управління, типами суб'єктів, галузевою специфікою, формами інновацій та рівнем ризику. У кожній групі виділено підвиди менеджменту з відповідними прикладами застосування в міжнародному бізнес-середовищі. Окремим розділом подано адаптовану класифікацію інноваційного менеджменту, що враховує реалії України в умовах повномасштабної війни. Розглянуто такі нові напрями, як менеджмент оборонних технологій, гуманітарний, енергетичний, цифровий, інфраструктурний і соціальний інноваційний менеджмент. Визначено ключові виклики та можливості, що постають перед національною інноваційною системою в період воєнної нестабільності. Показано, що ефективне управління інноваціями за таких умов потребує гнучкості, стійкості, співпраці з міжнародними партнерами та адаптації глобального досвіду. Стаття має як теоретичне, так і практичне значення, оскільки дозволяє поглибити розуміння структури інноваційного менеджменту, виокремити основні підходи до класифікації та запропонувати інструменти для підвищення ефективності міжнародної інноваційної діяльності.

Ключові слова: інноваційний менеджмент, міжнародна інноваційна діяльність, класифікація інновацій, штучний інтелект, стратегічне управління, інноваційна політика, кризове управління.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 8.